

Milions
ISP
L
t
prio

ΣΑΜΙ
ΖΔΑΤ
ΛΑΜΙ
ΖΔΑΤ

**Istint
price**

Prag, Samizdat, 2022.

Milord
ISP
Itin
price

*Biće skoro propast svijeta,
nek propada nije šteta.*

Abisko

Gdje god da smo došli – propast!
U svijetu koji nas je prvo bodrio da
se ogradimo od rođene mladosti
a zatim bezdušno izdao, držale su nas
male pobjede i slijepa nada. Sjeti se
samo graničnog prelaza Abisko i kako
smo se snalazili za stanovanje! U hangaru
grtalica za snijeg, na tri metra od sećije,
hućao nam je magistralni put a tačno
iznad glave vijadukt željezničke pruge.

Za par mjeseci Abiska rekli smo jedno
drugom manje no što govorimo danas
kad nemamo više o čemu pričati.
Čak i u gluho doba noći, upravo u
trenutku kad bi neko zaustio da kaže
šta želi, protutnjao bi kroz naš escajg
i razmrskane snove prazan teretni voz
iz Narvika.

All Inclusive

Rijetko, ali kad god se zadesim u prijestonici
posjedim s književnicima Kraljevine. Potrošili
su, vele, supstancu, nedostaje im inspiracije.
Dvjesto malokrvnih godina nose kao prokletstvo.
Prosto mi zavide što sam porijeklom iz srebrenih
krajeva gdje i dan-danas pristižu transporti
na gubilišta.

Ipak sumnjaju u istinite priče, avet teretnog
kamiona što istresa obuvane cipele na školsko
dvorište. Najviše ih zbunjuju propupale vitice
vrbe ive što, huškane vjetrom, šamaraju bijelim
noktima uhapšeničke... prije pucnja u potiljak!

Ne volim kad izvoljevaju ali razumijem Kraljevine
pisce kad putuju *all inclusive* u meke diktature
na drugoj strani globusa da lično, na licu mjesta,
za svoje špijunske romane i fantastične pjesme
natankaju patnje.

Balalajka

Ne raduj se propasti svoga neprijatelja!
Kud ćeš bez njega s toliko nakupljene mržnje?
Dole u marini, gdje se pred pivnicama otvaraju
suncobrani kao krateri u bombardovanju,
ona će kad-tad krenuti da se vrti oko svoje osi
poput vretena tornada i da, budući bez izlaza,
šparta ulicama uzduž i poprijeko. Iznad krovova
kuća koje se nadimaju kao leševi, vozače se
žičarom gore-dole u malim porcijama kao u
majmunskim kavezčićima.

Tebi se obraćam, čovjeku među ljudima s očima
koje se ne usuđuju da vide. Ne razmeći se
prezirom prema tvom opkoljenom dušmaninu!
S njegovim razlozima ista ćeš zlodjela činiti,
ili još gora. I činiš već naplaćujući utočište
izbjeglici. Tri su mąga pogrešnu slijedila
zvijezdu i stoje na kapiji tvog otvorenog srca.
Kao pred ulazom u Aušvic, oduzimaš im
posljednji srebrenjak, amulet s pečatom grada
Ktesifona i darove za novorođenčće.

Budućnost

Ne vjerujem u besmrtnost čovjekovu
i to mi pomaže da noću lakše zaspim.
To me održava u životu – velika misterija
prenošenja starosti s koljena na koljeno.
Ne zabrinjava me čak ni očigledna
prednost onih što ne moraju biti rođeni,
koji u epruvetama čekaju da odlučuju.
Njihovo biće kraljevstvo ali smiješim se
jer vjerujem u genijalnost sitnih grešaka.
Programirani da se odriču svih uživanja
vidim ih već kako, savršena novorođenčad,
samouvjereno izlaze s glavom naprijed
kao što ekseri iz štanc-mašine kapaju
u poturenu kutiju. I novi-novcati počinju
odmah da rđaju.

Chicago

Oni što po milionskom gradu hodaju bez krupnog
razloga sitni su toliko da teže nuli. Tu i sâm vrlo
slabo postojim i poput usplahirenog miša tražim
mali prostor, rupu koja me uvećava. Zato uskočim
u prvi tramvaj koji naiđe i gledam, u prozoru ozrcaljen,
kako prolazim. Krajičkom naočala pratim i dva para
zacakljenih očiju što u ljubavnom čošku ne mogu
da se usaglase gdje će danas krasti i šta: ona je za
plantažu bicikla, on bi na istovar ribe.

Kad se umorim od stanica izađem na prvoj koja naiđe.
Uplašim se od pomisli koliko mora da su debele
u zemlji gliste vodovodnih cijevi što svakog dana
sve to moraju oprati, uključujući i bijeli oblak koji
stoji kao oreol na šljemu nebodera toliko dugo
i nepomično da je gotovo neophodno da mu se
nadjene ime. Dole, u kanjonu stakla i čelika, jedan
odbjegli robijaš vesla u paničnoj žurbi preko redova
čekaonice da uhvati zadnji feribot za nekud i... uspijeva!
Ne mogu da se odlučim da l' da se radujem tome ili ne.

Crkva na prodaju

Uvijek sam te u trenucima slabosti podsjećao
na malu pticu, kolibrića što na otoku Trinidad
čini gnijezdo od paučine tako da se, kako ptiče
u njemu raste, širi i razvlači ko džemper.
Jednom, međutim, poželjeh i sâm veliku kuću
s vratima za goste i prozorima koji gledaju
na dvorište. I na dvorištu poželjeh hrast, šiban
od malih nogu morskom solju.

U trenucima krize obilazili smo ruševine po
oglasima. Zamalo ne uzesmo olupinu crkve
s potencijalom i s pogledom na vjetrenjaču
odbijenog pera. Dala bi se, kamen po kamen,
preurediti u palaču, sa posebnom sobom
za dvadeset pari ženskih cipela i jednom
zasebnom za sve moje šarafe i starudije.
Odustali smo iz sličnog razloga: ti iz straha
da bi teško bilo sve one slijepe miševe deložirati
a ja da bi dugo trebalo dok Bog iz nje sasvim
ne izvjetri.

Državni posao

Ako nemaš izbora i moraš crnčiti
kloni se posla monotonog koji se
u aktovki nosi kući nezavršen.
Budi vozač kamiona, to je konkretno
zanimanje. Upravljaj! I loš put dobar
je put kad stigneš, parkiraš, zaključaš
kabinu i opereš ruke od volana.

Voliš li radije raditi s ljudima bavi se
tetovažom ili horoskopom. Nipošto
i nikad ovim mojim poslom državnim.
Ja sam strašilo, ona crna od papira
ptičurina što, bičevana vjetrom, kruži
na uzici iznad salaša i kidiše, i sikće,
i brani sitnom kljunu da uzima.

Egzil

Moje neslaganje s ljudima nije završilo
teškim prelamanjem između nagrade
i kazne, vaganjem dobitka i gubitka.
Ja sam jednostavno ustao od stola i
preko minskog polja prešao u vječna
lovišta egzila. Kad nemaš domovinu
svejedno je da l' živiš u njoj.

Fårön

Vozili smo se vazdan poprijeko i uzduž
Ovčjim otokom a da ne vidjeh ni jednu
ovcu da pase. Ne računam onu crnu na
znaku opasnosti poslije skretanja za
Lauters niti iz horoskopa kopiranog
hrabrog muža na limeni bedž u dućanu
kožne galanterije *Kod Ebbe*. Izuzimam
takođe jedan uklesan portret u kamen
temeljcu župne crkve, sa rogovima
sklupčanim kao zmije. Jedina živa ovca
sa kojom smo mimoišli se vijorila se
na zastavi pokretne klaonice *Viking*.

Godišnjica

Omeru Hadžiselimoviću

Stari se, moj fratre, i na ovoj strani!
Dok dlanom o dlan prodoše od godine
dani od kad te, ko kožnu knjigu,
naložismo u furunu. Bio si nekako
neotporan na smrt. I popustljiv prema
njoj kao prema zaostalom u razvoju
djetetu, prigrlio si je očinski. Jer, kako reče,
niti šta završava niti išta tim zagrljajem
počinje. Jedino tijelo prelazi iz jednog
u drugo agregatno stanje.

Teška je preko mene prešla godina,
valjak za asfalt. Mišljah da zvijezde
lutalice, puput riba, preuzimaju revire
onih upravo upecanih ali ne znam jer
preniski oblaci zaklanjaju previsoko nebo.
I zuji još uvijek ošamućenost kao kad
jedina u gradu fabrika ode u stečaj.
Praznina ne popušta, fratre moj!

Guliverovo putovanje na Ven

Bježeći od svojih misli, desperatnih obada,
uskočih u zadnjem trenu na feribot za Ven.
Hladio sam oči na palubi čitajući rukopis vode,
kao iz pisaće mašine sve nove i nove redove
valova. Na ostrvu, sluđenom terorom ljeta,
osjetih opet onaj isti propuh iz odškrinutih
vrata pakla i sruših se na tepih trave poput
Gulivera.

Odnekud iz šipražja začuh podrigivanje
fazana, zatim presipanje escajga u restoranu.
Obradovah se tome: patuljci i dinosauri su
završili s jelom. Sa crkve koju s pučine vidjeh
kao kocku šećera razabrah kuckanje zvona
pa mi i to bi dražesno: nečije saznanje da sam
stigao. Odjednom iz vedra neba sruči se,
poput grāda, rafal golf-loptica. Jedna mi stade
pred nos kao od kakvog vanzemaljca iskopano
oko koje, premda ispuhano, nije bilo bez ideje.
Jedino nije još moglo da se odluči kojim
udarцем da mi to kaže.

Hamilton

Oni koji ne znaju kud idu ne mogu zalutati,
ali ipak sačuvaj me, Bože, grada Hamiltona.
Kao gladan jastreb kružio sam satima oko njega
i po njemu a da ne spazih nikakvog plijena.
I što je još gore: ne imadoh ništa za ostaviti
da me pusti da izađem.

Helags

Iako dolazimo reda radi (poput ožalošćenih
što na određeni dan obilaze grob nekog ko im
odavno više ne nedostaje), radujem se svakog
ljeta onoj istoj procesiji: pješačenju do vrha
planine Helags. Dok u podnožju čekamo da
potoci nakon jutarnjeg pljuska prestanu divljati
cvokoću mi od nestrpljenja koljena. Čula se
sama od sebe kalibriraju: oči da opaze antenu
irvasovog roga čim, kao još neobrezan krst
jedne nove religije, izroni na šavu zemlje i neba;
uši da uhvate kašalj vjetra što nečiju izgubljenju
jaknu ogrće preko leđa krupnog kamena
zaspalog s glavom zaronjenom u mahovinu.

Kako da održim čist u sjećanju onaj dan kad
smo po prvi put, na istom ovom mjestu, sjedili
i kovali planove koji će propadati? Čime da
nahranimo danas našu naivnu snagu uz staze
po kojima marširaju obožavaoci prirode?
Prateći puls kalorija ne skidaju pogled s mobilnih
telefona sve dok im u njima na nišan ne iskoči
krilati Pokémon – suri orao s tubom zgnječene
paštete u kandžama.

→

Treskajući u prolazu kutijicu osušene šunke
jedan namrgođeni par zasmeta kerovima svojim
da nam se obraduju. Zato neće saznati za prečicu
do glečera što na vrhu planine Helags kao krov
prokišnjava. I neće, kako i zaslužuju, stići za dana
da vide u daljini nad daljinama onaj neponovljivi
prizor – tanku nit *Moreuza Jegulje**. Ali zar nas
i same ne priječe ista takva mala sljedovanja
i odvrćaju od pomisli da sebi na drugom mjestu
grob iskopamo?

* Norveški grad Ålesund.

Isus na Božić 2019.

Na Badnje večer, ispred samoposluge
Malmborg rulja linčuje beskućnika koji
je upravo ukrao kobasicu. Nije moje
da se miješam ali spreman sam, Oče,
da preuzmem i njihov i njegov grijeh
i poštedim ih, kao i uvijek, užasnih muka.
Ostavljam umjesto toga da teški teret
vjere i dalje nose. Kud ćeš svirepiju
kaznu?

Izbor

Niko više nigdje na svijetu nije siguran!
U svakom trenutku, usred gutljaja kafe,
možeš biti raznesen kostima bombaša
samoubice ili presječen rafalom psihopate.
Ali ne reci: ginu nedužni ljudi! Umiru
nevina djeca a nedužan ne može biti
ko nosi pravo glasa kao lovačku dozvolu
u novčaniku i čiji poglavica svako malo
pokosi selo beduinskih šatora jednim
jedinim zamahom *tomahawka*. Jedino
dvoje preživjelih, mala sestra izvlači na
pupčanoj vrpici malog brata iz krvi pijeska.

Besramno ćutiš o tome i godine gamižu...
Jednog dana može se desiti da sjedneš
na klupu pored jezerceta. Vjetar prevrće
listove lokvanja kao da čita knjigu na vodi
i tjera nogavice pantalona da trče uokolo
po balkonima. Zadovoljan si sve u svemu
svojim životom i upravo tada spušta se
do tebe i grli te, izvlačeći špagu iz pojasa,
bezazlen mladić, sasvim običan čovjek
koji nije imao izbora.

Januar

za Jakoba

Nekad bio je dovoljan u torbi nepojeden sendvič
da ga odvрати od pomisli ali sekundara besmisla
nije prestajala ključati. Iz dana u dan, u godinu
iz godine, pojačavala je samu sebe kao muzika
iz radija, nadvisujući tonove spoljašnjeg.

Bio je odavno spreman ali je odgađao. Ne zbog
sebe! Oproštajno pismo i priznanica za tri mjeseca
unaprijed plaćenu kiriju ležali su u korpi za hljeb.
Ne zbog sebe već da ne kvari drugima, odlagao je.
Pretposljednji put: ne za vrijeme novembarskog
raspusta, da užasna vijest ne poremeti fešte i
putovanja! Posljednji put: nipošto prije Božića,
da roditeljima ne upropasti blagdane! Januar je
bio O.K., u januaru se niko ničemu ne raduje.

Jelo & Nostalgija

Put Dabra napamet znam, neizbrisiv je
ko tetovaža. Tom sam ljetnjom prečicom
ka moru vozio bezbroj puta. Dug je to put,
ta cesta dabra ka moru. Kao na lovačku omču
nanizano je na nju stotinu ustrijeljenih jezera
i isto toliko njihovih jataka – borovih šuma.
I poput privjeska, ljeska se na dnu najoštrije
krivine bogobojazna varoš.

Nikada u tom selu zaustavio se nisam premda
volim konje na paši i premda mi je neodoljiv
vodopad u pozadini, živa fototapeta. Obnovili
su benzinsku pumpu ali im ni to ne pomaže.
Otkad u podmetnutom požaru izgorilo je
stovarište izbjeglica ne usporim čak ni pored
novootvorene gostionice *Jelo & Nostalgija*,
jedine dvije stvari zbog kojih inače refleksno
nagazim na kočnicu.

Karantin

U karantinu nikad se i ništa ne dešava.
Život naprosto cirkuliše oko nule.
Jedina mi je razonoda raznoslač novina.
Tačan je kao sat u četiri sata ujutro.
Probude me ulazna vrata a onda slušam
kako meko, na mačijim šapama, uzlazi
uz stepenice i, ne paleći svjetlo, njuši
od stana do stana. Pažljivo podiže
poklopce i u proreze na vratima uglavi
uvijene u rolnu *Dagens Nyheter* tako da
novine ne padnu unutra na pod i ne
probude pretplatnika. Postavio sam
nedavno stolicu s moje strane pa svakog
jutra sjedim i čekam da preuzmem trubu
papira direktno iz njegove ruke. To mi je
jedini preostali dodir sa živim ljudima.

Kraljica

„Kraljica je mrtva, živjela smrt!“

Čuvari morala u zemlji ljudskih prava i sloboda
pritrčavaju i privode očajnog beskućnika kojem
je pogrebna procesija odšarafila posljednju klupu
u parku.

Zamisli kako bi divno bilo da, kao i on, nemaš
više šta izgubiti i ne moraš, poput klauna pred
ogledalom, da namještaš žalosno lice prije nego,
izlazeći na ulicu, siđeš u priču o *carevom novom*
ruhu. Ali divno je i ovako! Poezija je ljudska
sloboda koju je nemoguće ugušiti. Dok vazdan
čekaš u masi na ovjeru svoje odanosti Kruni,
nekom se uličnom muzikantu ispred tebe možda
otkopča o ramenu harmonika i razvuče u smijeh
hijene.

Kupovina

Šuma je svanula mokra ko miš. Po stazi kroz
polje polegla pijana zob. Gadan teren za
hodanje! Da potrošimo nekako dan krenusmo
do trgovačkog centra. Uvijek se naleti na nešto
nepotrebno ali neodoljivo ili na novu stvar
da zamijeni staru koja nam predugo služi.

Pretežak je vazduh koji se tamo diše. I sparno
kao pod reflektorom nad operacionim stolom.
Kad najzad izronismo u plavo tri su se bijela
oblačića roštiljala na žici dalekovoda ali ne
osjetismo gubitak. Spasili smo od propadanja
jedan nezgodan dan za hodaње kupivši novu
korpu za hljeb, sa poklopcem, pletenu od pruća.
Djelovaće domaćinski toplo i kad ne budemo
imali hljeba.

Labud

Šta vrijedi, i kome, pravo žalbe na presudu
gradskih otaca da se, po pritužbi srditog
veslača, pod hitno odstrijeli labud? I šta zna
ptica šta je „previše agresivno“ kad brani
gnijezdo od hajke vesala što lupaju po vodi
kao po ratnim bubnjevima?

Uvijek se znalo ko smo mi i ko je labud
crvenokljuni što svakog proljeća sa svojom
dragom na kanal aterira da u trski kraj
policijske stanice podignu novo jato ružnih
pačića. I uvijek mi naumpadneš, Bože,
tamo gdje te nema. U mračnom kabinetu
da moždanim udarom ukočiš ruku koja
potpisuje nalog. Na nevidljivoj čeki da
pljucneš zrnce čađi u oko strijelca u trenu
kad spušta krstić durbina na srce labudovo.
Ne ponižavaj me pravom žalbe na smrt
koja je već na snazi! Brukaš se, Bože!

Lahnasuando

Kao za vađenje zuba, dugo sam prikupljao
snagu i hrabrost za razlaz s civilizacijom.
Prevagnula je na koncu katastarska čestica,
bezvrijedan šumarak visoko uz rijeku Kalix,
stečen davno, pri prebijanju duga na kocki,
i zadržan da imam za šta zavezat ako nekad,
nekim čudom, osvojim i čamac.

Otkazujem sve: struju, vodu, stanovanje,
vrijeme kod psihijatra... Odričem se svih
udobnosti i odlazim na Lahnasuando,
privjesak obješen o alku polarnog kruga,
gdje sred hromih borova i razrokih breza
par sobova, čovjek i žena, pasu snijeg.
I jedna jedina žmirka brvnara ni predaleko
ni preblizu odatle. Tačno koliko treba da se
donese žara.

Madeira

Nikad mi nije dosta jedrilica što poput puževa
mile pučinom ostavljajući sluzav trag. I nikad
dovoljno kućica na vrletima što svojim otvorenim
prozorima prelijeću s grane na granu. Prekobrojnim
mi se jedino učiniše posvuda razapeti isusi, izuzev
onog jednog koji me primi u zagrljaj na Pico Ruivo.

Bila je zaista ludost pristati na moju želju da se
na taj najviši vrh popnemo onim opasnim, južnim
pasažem, tankom stazom ugraviranom u liticu.

U jednom trenu izronila je iz ambisa zadihana
njuška crnog oblaka i čelična sajla zaštitne ograde,
nanizana šakama milijardi, počela je vibrirati kao
propast. Kad sam se otrgnuo spasila me tvoja
slabašna ruku za koju sam se u užasu slobodnog
pada u tmini uhvatio. Naivan, možda, ali jedini
čvrst oslonac!

Misterija

Svako dotrajalo ljudsko lice priča je za sebe.
I velika misterija za mene kojem je prebiranje
po živim maskama isto što i kopanje po
arheološkim nalazištima. Duboko pod borama,
kao pod naborima pješčanih dina, zatrpani su
odgovori na pitanja da li ožiljak na bradi je
od mača il od brijanja, krater nad usnom je li od
gelera ili od ujeda strasti.

Oči, naprotiv, nemaju sjećanje. Iz njih gleda
nepodmitljiva budućnost, potpuno isti očaj
bića anonimnog kao i u onog što vazda išlo
je uz bok pobjednika. Misterija razočarenja!
Iz očiju čovjeka koji izlazi iz života probija
potištenost kao da izlazi iz ostave pretrpane
svim i svačim, u kojoj upravo nije našao nešto
što je tražio.

Most za nikud

Gdje god da su u oblasti Ruapehu posijane
table upozorenja (obrušavanje kamena,
pad zvijezde, podrigivanje vulkana...) nikle
su na tačnom mjestu. Ljepota pruža otpor!
Niko se zato ni na šta ne odlučuje i ništa se
ne događa sve dok Lilly ne stigne s posla
i ne pokrene stvari u nepoznatom pravcu.

Tako je i došlo do priče o komšiji Franklinu,
doseljeniku iz Indije kojem je zaribalo srce
dok je, zavaljen na kauču, pratio finale kriketa.
Odbačena je moja teorija o nastupu bola
u momentu kad je njegova zemlja dobila
poraz i svi se složismo da laka to bijaše smrt,
jedan blag prelaz koji bi svako poželio.

To me, čovjeka s navršenih šezdeset i nejakih
planova, i dovelo do *Bridge to Nowhere*, na pravo
mjesto gdje onaj bezbolni pasaž je moguć.
Kao slovo u kurzivu naginjem se preko betonske
ograde. Blag prelaz iz ništa u ništa.

Mrak

Kad me u gluho doba noći probudi tresak
vrata na promaji ili rafal farova u prozorsko
staklo pomislim: smak svijeta!? Razmrskanog
sna prevučem pokrivač preko glave i kopkam
do zore po mislima ljudskog bića suočenog
sa svojim nestankom.

Poznajem zlatara koji pokušava da se sjeti
da li je zaključao radnju. Lijepa instruktorka
joge pušta suzu nad svojom još neotpakovanom
mladošću kojoj je istekao rok trajanja. Sjetim
se vozača žičare koji bi morao osjećati gorčinu
jer nije stigao da se izmiri sa svojom djecom.

Na zimskom raspustu u Idre odvezoh se u kotlinu
do seoceta po imenu Mörkret*. Snježna lobanja
brda i u podnožju par starih kuća, dvjetri brvnare
i nekoliko vikendica šćućurenih pod nadstrešnicom
leda kao pod obodom kačketa. Februar kapa!

Ne boj se, čovječe! Kraj svijeta kad dođe doći će
iznenada i brzo kao tresak vrata na promaji
i neće biti vremena za očaj. Zagrli najbližeg
do sebe čovjeka, i idi!

* Mrak – selo u podnožju planinskog masivu Fulufjället, Švedska.

Muddus

Groblje borova u prašumi Muddus!

Pod noćnim suncem, poput igli kompasa
u istom pravcu okrenutih, leže džinovska
trupla olujom oborena. Poklekla su i pripadaju
filozofiji mrava i crva po kojoj, tek pošto je
pao, život postaje svrsihodan.

Drugi su samovoljno prizvali svoj kraj
i za nagradu umrli stojeći. Sa njih otpala
je kora i balzamirani strše goli uvis.
Svaki je tako svojim tijelom samom sebi
podigao spomenik i to izaziva divljenje.
A u divljenju lako je stati na suhu grančicu
kao na žicu odskočne mine koja, iz džepova
izdubljenih u deblima, odjednom ispuca
u nebo jato žuna, počasni plotun svemu
što odlazi uspravno.

Na tezgi cvijeća i svijeća

Pred ulazom, na tezgi cvijeća i svijeća
cvjeta *business*. Dovoljno je da smrt izađe
i otvori kapiju gradskog bijeljinskog groblja.
Smrt je savršena poslovna ideja. Već od
jutarnjih sati radi radnja pod suncobranom
pivare *Lav* sa sloganom *Ili jesi ili nisi*.

Rovokopač cvili na liniji preobraženja
gdje se, u nedostatku kvadrata, sve manje
(a skuplje) parcele iznajmljuju. One starije
na početku prostrane su kao u vrtu lijehe
ničim zasijane. Sa spomenika nad njima
kroz svoje ovalne slike, zaštićene plastičnim
školjkama ko sisama, vire vanzemaljci.
Kaparišu podstanare.

Novogodišnja čestitka 2016.

Sa Grgurom Flakerskim, poljskim Jevrejinom
bez ijedne domovine, tajno sam se sastao i
zasjedio u krčmi *Medvjeđa jazbina*. Kad izađosmo,
uveliko je krenuo vatromet i kupola svjetlosti
iznad grada u dolini rasla je ko pivski trbuh.
Pijetlovi demokratije kukurikali su o ljudskim
pravima, žmireći čvrsto da ne bi vidjeli kako
se sa zgarišta 2015. diže u nebo, svečano
puštena na slobodu, sedamdeset godina u flaši
začepljena avet. U pomrčini parkinga stegli smo
jedan drugom ruku i zakleli se na hrabrost.

Nemam nikog duž autoputa sa stotinu izlaza
i vratih se među tetovirane kamiondžije koji
preda se gledaju. Obavezao sam se Grguru
na hrabrost ali bijah i sâm nespreman pred
ponavljanjem istorije:

Jedno davno dijete sa zimske strane Velebita
svunoć je spavalo u autobusu i probudilo se
upravo pred ukrcavanje na trajekt za Pag.
Vidjevši po prvi put more i jutarnje kupače,
trljalo je oči pitajući plačljivo: „Majko, znam li
i ja da plivam?“

Oda palom gladijatoru Fedrogu

(godine 2020. poslije Hrista)

Tebi čast svaka, veličanstveni murmilone,
i slava sva! Ali sad kad si i sâm na koljenima
i kad je u amfiteatru kao u krateru ugašenog
vulkana nastupio šok, šta da radimo sa onih
četrnaest hiljada nedužnih duša? Bio si dugo
njihov bog! Srasli su i sjedinili se sa tvojim
pobjedama, savršenstvom probadanja,
preciznošću zasijecanja. Toliko puta si, prije
nego bi završio s čovjekom, zastao da upitaš:
„Šta da učinim ovom Tračaninu?“ I svaki
put se pružalo prema tebi četrnaest hiljada
stisnutih šaka u orgazmu, sa palcem nadole.
Kuda će sa svojim životima sada kada napolju
požari opkoljavaju grad i dim nad vodama
rijeke Yarra razvodnjava smradove imperije
a pod tvojim grlom barbarina nož čeka znak?
I tišina (koja zna) spušta se u grotlo arene
kao u masovnu grobnicu.

Oda radosti

Na priredbi u obdaništu pao sam u
nemilost mladih majki i mladih očeva
zbog glasnog razmišljanja dok smo
gledali i slušali *Odu radosti*. Bistre okice,
kristalni glasići, hor nebeski...

Ali evidentno je (osvrni se oko sebe)
i kažem ti to danas nasamo, da bi neki
od tih anđela, kad dobiju potrebe, mogli
odrasti u svirepe ljude. Zar i Adlof
i Jofis i Lyndo i Mjao nisu bili slatke
bebe dok im je na pameti bila jedino
sisa i san i dok još nisu počeli da
saznaju manje?

Opsada grada

Ne propuštamo ni jednu epizodu pet godina
beskrajne tv-sapunice o opsadi grada.
Svakog se dana nešto uzbudljivo događa:
eksplozije razaraju podrumaska skloništa,
pište čahure snajperista, gore štrikovi za veš...
Ali danas, odjednom, sve je stalo! Kao da su
u štrajku dobavljači apokalipse, proglašeno je
po prvi put dvadesetčetveročasovno primirje.

Sad pratimo zbunjeno kako iz pukotina zidova
prvi izlaze mravi. Oni su najmanje ranjivi.
Zatim se pojavljuju slijepi miševi i kruže
desperatno tražeći bilo kakvu prečagu da se
objese. Na kraju gmižu iz smeća željeznih
kontejnera mačke. Osjećamo se prevarenim!
Nema dinamike i nada se uvlači u grad
u obruču ko kuga. Koga to interesuje?
Petogodišnja djeca ne mogu svunoć od
užasne tišine da zaspe.

Orwell 2017.

Od dugogodišnjeg službovanja u *Policiji misli* zakržljale su mi ćelije kojim sam volio ljude. To je dobro za karijeru ali mi odnedavno u san dolaze riješeni slučajevi. Sjede u čekaonici i svake noći sve ih je više. Ne žale se na presude već zahtijevaju da se posijeku stabla na koja bijahu obješeni.

Opirem se disciplinom nesanice ali su aveti počele nagrizati i javu. Pospremajući sedla u štali jahaćeg kluba zapazio sam juče da me konji iz svojih boksova gledaju s podozrenjem. Uzde okačene na klinovima klupčale su se u paragrafe.

U nastupu paranoje uzeh sjekiru i uputih se u Hyde Park. Skinuo sam rukavice i milovao grane platana da napipam mjesta nažuljena konopcem. Za taj sam postupak čuo od Kambodžanca kojeg su kao dijete, osjetljivih prstića, PolPotovci tjerovali da pipa vrhove noseva uhapšenika. Na taj bi način ustanovili žuljeve od naočala i tako otkrili ko je čitao.

Pčelar

Ime mi je Aristaj, Grk sam i umrle su mi košnice. Sjedim usred njihovih opalih oreola kao među minijaturnim kamp-kućama kojima je tornado potrgao antene. Trešnjin behar, božja perut, snježi i zatrpava leta.

Vjerujem u praznovjerje po kojem nestaće čovječanstva kad iščezne na svijetu savršena arhitektura saća. Kamp-kućice krvare rastopljen vosak otkad pčele su mi umrle. Išlo im je na živce ljudsko disanje, prevršilo je mjeru! Izašle su sa isukanim žaokama i izvršile kolektivni harakiri.

Zovem se Grk Aristaj, rođen sam pod pasjom zvijezdom i mogu bez ljudi. Žalosno je bez pčela!

Pismo Isi Poroviću

Ne sekiraj se, Iso, kad u svojim
uočiš sličnost sa davno napisanim
stihovima slavnih pjesnika!

Ne potkradaš nikog jer sve je
i prije njih već mnogo puta rečeno,
na sličan način i od nekog preuzeto.

Mi tako presađujemo i negujemo
rijetke i ugrožene biljke da ne
izumru. Originalna je voda kojom
ih zalijevamo.

Pjesma dana

Mnoge sam slušao pjesnike i pjesnikinje *Pjesme dana**.
O mrtvima sve najbolje ali neke od živih kao da
gledam kako, obdareni čeličnom disciplinom, ustaju
u šest, muzu pipu kafe-aparata i bacaju se na posao.
Vole, čini se, napor. Čak i ako nemaju šta reći –
isporučuju. Uspu šljunak riječi u mješalicu za beton,
dodaju cement melanholije i kad zvono odbije podne
istresu smjesu u eter.

Imao sam a, ukoliko još je živ, imam i sad prijatelja,
cртаča grafita koji je godinama, iz dana u dan,
ispunjavao očekivanja. To je najteže među metalnim
soliterima zakrivljenim ka nebu i s periferije viđenim
kao buket escajga u čaši, ali jednom kad se, iznenada
i sâm, našao ko gladna zvijer ispred svježe okrećenog
zida vratio je farbe u kesu i pustio ga da ode.

Imajte i vi, pjesnici pjesme dana, prijatelja u sojenici,
odbjeglog na najzabačeniji od bezbroj najzabačenijih
glibova oko jezera Modrac. Jedan ga par dubokih
očiju prati danju iz zida šume ko puška dvocijevka a
noću svjetluca iz mraka simbolom za beskonačnost ∞.
Pogledaj, reče, kako sam savršeno dresirao divlju
mačku: kažem joj dođi ili ne i ona dođe ili ne.

* Dagens dikt – program švedskog radija na kojem se još od 1937.
svakog dana, osim nedjeljom, tačno u podne čita „pjesma dana“.

Pobjeda

Otputovao sam do Helsingborga da se
zamjerim s ljudima zbog nedostatka hrabrosti
da misle neposlušno. Sad vraćam se kući kao
pobjednik ali ne s radošću zbog sastanka koji je
pukao kao čir i donio mi olakšanje nego zato što
u jednom dućanu našao najzad gumene čizme
za moju unuku Teu, komotnu veličinu 23.

I smiješim se u uglu kupea zaklonjen zavjesom
prozora kroz koji odjednom protutnjaše
poplavljeni salaši ko napuštene lađe, rijeka koja,
čini se, teče uzvodno, poput sjećanja, i uliva
u svoje pritoke i sve dalje i manje potoke.

Ne naslađujem se ničijom nesrećom, čak ni u
slučaju pravedne kazne. To što se smješkam
zagledan u propast nešto je sasvim drugo:
zamišljam moju unuku Teu i njene gumene
čizmice. Sa svoje dvije godine ona već razlikuje
desnu od lijeve ali ih, kao početak znanja,
obuva naopako i izlazi iza kuće na krompirište
da gazi blato proljeća.

Preuzimenje prtljaga

Isto smo što i naši koferi. Na izdavanju
prtljaga kao da, pomalo zabrinuto, sami
sebe čekamo. Sve su oči uprte u gumenu
zavjesu tunela koji svakog trena treba
da počne iskašljavati naše stvari. Kad se
upali pokretna traka, kao da po njoj klize
lične karte, pogađam koja će ruka prihvatit
koju torbu. Moja još ne izlazi.

Našim životima dodijeljene su sudbine
kofera naših. Velika ljubavna priča upravo
počinje hrvanjem u kom se kožni jezičak
na torbi mlade dadilje iz Izmira zakačio
za aluminijski kovčeg bradatog rockera iz
San Francisca. Dug (i tragičan) put kroz
pustinju čeka njemačkog skauta koji se,
nestrpljiv, progura do ranca veličine mrtve
krave. Za jednom rasporenom IKEA-kesom
vuče se rukav svilene košulje ko crijevo.
Moje još nema.

Kao da vjenčani smo s našim teretima
piljimo na preuzimanju prtljaga u samo
jednu tačku. Moja je torba nesretno
udata žena koja ne žuri prema izlazu.

Priča sa istočne strane

Istine su neodržive! Navijali smo, kao na psećim trkama, za laži koje najžešće laju. Moj brat je pokazao debelu komšijsku kravu da je preživela marihuanu. Zbog buduće izdaje svi smo, ko mali isusi, vukli krst srpa i čekića na leđima. I zaista, kad se gvozdена завјеса, kao zastor za tuš, otkočila i sasula u sapunicu, nagi, u čizmama od sedam milja, preskakali smo na suprotnu stranu da se ponovo rodimo.

Pokošena trava miriše kao i ranije svojom krvlju, onakvom kakva je, i crveno lice mjeseca gleda kroz čemprese, pobodene u red poput vreténā, kao kroz željezne šipke tamničkog prozora. Jedino riječi su slobodne! Ali ničemu služe jer nepoželjne su istine. Na noćnom nebu, svima dostupnom, cvjeta kamenje i ruka mraka upreže u sazvježđe *Velikih kola* sazvježđe *Malog medvjeda*. Ne shvatam kako nam uopšte uspijeva da o tome ništa ne znamo.

Priča sa zapadne strane

Od stotinu izuma i genijalnih pronalazaka najviše zarađujemo na izvozu konopa za vješanje. Igračkama užasa podmirujemo simpatične tirane i ovo perje slobode kojim se kitimo očerupano je naživo sa krila potlačenih ptica *Arhipelaga Raka*. Dignemo ponekad glas ali suočena sa prepunim tezgama mesa i buradima vina naša se pravičnost, kratka koliko i pseći stid, brzo u pljuvački razvodni.

Ali, shvati me, imamo i mi košmare! Neprijatelj ne miruje i prema dojavama s osmatračnica barbari ponovo jašu u izvraćenim ovcama kao u pancirnim košuljama. Udvostručili smo istočne granice ljudstvom koje ne spava. Naše kaznene ekspedicije zabadaju svakog dana, kao žaoke, pobjedničke zastave carevine na mala zgarišta ali kući se vraćaju bez radosti. Napređujemo ali sa strahom! I tome nema kraja, divljaci naprosto ne razumiju poraz.

Prosjaci

Logikom žilavih algi prikrpljenih uz preko-
okeanske brodove stigli su sa toplih mora
i do sjevernih gradova. Njihova otpornost
na paragrafe zbunjuje čak i penzionisane
hipike ali demokratija je, Bogu hvala,
u našim rukama i svjetla ministarskih
kancelarija trepere svunoć prozorskim
žarom pekare. Peku se još tvrdi zakoni
i svima će uskoro opet biti najljepše jer i
korovu je u interesu da bude iskorijenjen.

Pitajte mene, *ljepoticu i zvijer!* Zaustavite
me upravo ovdje, baš ispred *Đavolje fontane!*
Jednom trećinom svoga biračkog tijela
dozvolila bih prosjacima osim vode za piće
i vodu za umivanje ali mi bičevima svojih
žalosnih pogleda na svakom ćošku kvare
ćèif šopinga. Kad na trotoaru spazim bar
na tren prazno gnijezdo uskočim žustro
u dućan iza njega kao da bježim od pljuska.
Drže nas, brate, na oku po trgovima kao
na paši stoku.

Putovanja

Vesele me sva putovanja, čak i ona koja ništa
ne obećavaju, ali ne padam u očaj ni kad
neko od njih mora da se otkáže. Naprotiv,
osjetim olakšanje zbog ljudi koje ne volim
da sretnem, stvari o kojima ne moram stalno
voditi računa, novca koji neće biti potrošen...
Raspakivam kofer opušteno, bez straha da ću
nešto zaboraviti.

Ta propala putovanja ne moraju, štaviše, biti ni
posljednja ni nenadoknativa: jedno propušteno
krstarenje na sajam vina u Bordou, jedan izgubljen
avion za spa u Beču, jedno nezgrapno zakašnjenje
na voz za šišanje u Aušvicu...

Putujuće pozorište

Smorila su ih seljenja ali još uvijek, uživljeni
u ulogu glumca, izlaze i igraju sami sebe u
završnoj sceni *Istinitih priča*. Napuštajući
Slastičarnu Verona, mafijaš u kožnom mantilu
gura kroz smetove, kao da ore, invalidska kolica.
Ona je u njima rekvizit ali svojim upaljenim
očima kao farovima osvjetljava put u slobodu.

Sjećaš li se *Verone*? Tamo je, crnčeći za stan
i hranu ko Pepeljuga, čekala princa kojem će
na pitanje šta joj je najteže na poslu odgovoriti:
„Da budem ljubazna uvijek prema svakom i
zahvalna šaci koja se pruža da uzme kusur.“
Kad su uzjahali *Hondu* od pedeset konja
priljubila je obraz uz njegova leđa kao da
prislanja uho na željezničku šinu da čuje
dolazak voza. Pali su meko, kao u igri,
u šamare mokrog lišća po trotoaru, ali ruka
koju je klečeći zaprosio nije više osjećala dodir.

Znam šta misliš, perverzni čovječe, dok se
šunjaš uveče oko njihovog grbavog šatora!
Isto što i ja, ali kad kroz rupu od kuršuma
proturiš najzad svoje krmeće oko u njihovu
tajnu imaj strpljenja za propušteno! Tad ju
upravo suši i češlja ali čim ona u san utone
on će utonut u onu limenu bačvu kraj furune
da se okupa u njenoj vodi. Naježim se pri
pomisli da bih i sam bio u stanju toliko voljeti.

Radni naslov: Eliot

Odužila se budućnost, Thomas! Ne volim
da ikog hvalim nit išta da priznam ali biće
da si bio u pravu, šuplji čovječe! Jeste,
zakašlju se tu i tamo vulkani ko tuberani
samo ničemu to ne vodi. Nove tehnike
opremaju ludilo nuklearnim punjenjem
pa se ponadam da svijet će ipak skončati
muški, bez škripanja kočnica. Ali iz tog krša,
iz tih misli i prašine uvijek se propne na
svojim osovini jedan nezaustavljen točak
i cvili u vasionu.

Sajam knjige

Hiljade, desetine hiljada, stotine hiljada
knjiga po štandovima, na policama,
preko stolova... Šaren mozaik praznine!
Toliko ih je i toliko su beznačajne
da mozaik i ne primijeti kad mu se koja
otkači i sruši. Čak se ni ne počese. Sav
bol preuzme taj mali, nesretni naslov.

Tri duga dana sjedio sam u sobi za poeziju
i čekao pjesmu koja, dok se čita, osjeća
to na sebi. Tri duga, uzaludna dana
u mnoštvu!

Ustakljen pasaž iznad kanala uzak je toliko
da onima koji odlaze nemoguće je izbjeći
pogled i zadihanost onih koji dolaze.
Svaki čovjek s kojim se mimoidem čovjek
je previše.

Samoća

Samoća je kad te u cik zore probudi
tišina Tábor a i ustaneš minutu prije
no što iz susjednih hotelskih soba krene
zveckanje kafenih kašičica i jecanje tuševa.
Dižeš roletnu sve do iznad crkvenog
tornja upravo u trenutku kad se oko
vjetrokaza gase zvijezde a grlice još ne
počinju da slijeću na pijetla. Samoća je
kad se vraćaš u bestežinsko stanje,
nazad pod jorgan, u svoju sopstvenu
toplinu.

San

Umrli smo ja i ti ali su nam tijela,
nezainteresovana, još hodala i
dovršavala započeto. Kroz veš na
štriku izbismo do crne vode u kojoj
prepoznah ime rijeke Mavroneri.
Panično, kao u avionu koji se ruši,
počesmo ljubiti se mahnito.
Naplaćujući neuzvraćenu žudnju,
divlje i bezutješno zagrizali smo
u trulo meso.

Sarajevo, susret kod Loleka

Za Petra Hrušku

Bog je genijalan! Samog sebe je izmislio
i poturio gradu ko kukavičje jaje da ga grije
tijelima u orgazmu, tijelima u groznici, tijelima
na lomači. Kakav fantastičan smisao za humor,
koja luđačka dosjetka! I sve se odvija samo
od sebe, samoubilački, i svi gradovi postaju
zastrašujuće isti tako da niotkud više ne možeš
iznijeti pjesmu, Petr, bez onog najmanjeg,
hrabrog skalpela kojim se sa lica svijeta odvrću
metafore ko mladeži.

Prije sastanka kod Katedrale Srca Isusova
špijuniram te, ali ne iz sumnje u naše buduće
prijateljstvo. Naslađujem se tvojim čekanjem,
ravnodušnošću pred džinovskim kipom
čudotvorca (materijal nehrđajući, glava nagnuta
u zamišljenost) ali djetinjom radoznalošću
s kojom provlačiš pogled kroz masu do psa
skitnice što u sjeni bliceva spava uz skute sveca.
Noću je vođa čopora, džukela što ujeda i otima,
a danju, kad se manevarski prostor suzi do ludila,
zna da ga niko ne dira dok god se drži Loleka,
zaštitnika kerova.

Shoah

Praistorijska gospođa pred crkvom u Chelmnu
palaca jezikom o grijehu i o kazni, poziva se na
nekakvog sudiju Pontija Pilata. „Sad znate sve“,
kaže, „sve znate sad i ne pitajte da li smo šta
osjećali kad su odvozili komšije u dušegupkama!“
Snimak je iz doba hladnog rata i kaljava je jesen
u nesretnoj zemlji Poljskoj, nesretna i kaljava.
Čini se da pepeo mrtvih još uvijek pada po
reverima kao čađ po selima oko cementare.

Prejak je ili preslab onaj ko može ugasi lampu
i zaspati. Budan, osjećam da tumor svijeta je
u metastazi ali ne mogu da dokučim odakle
crpi snagu jer stalno se mijenjaju uloge i žrtva se,
s vremena na vrijeme, naslađuje sjekirom dželata.

Jutros je, nekim slučajem, repriza istorije išla u
direktnom prenosu. Kroz bodljikavu žicu izronio je
na ekranu biblijski lik mlade žene koja pokriva
grudi djetetom u naručju kao živim peškirom.
Iz njenih očiju izlapila je nada i sad može da gleda
pravo i bez straha u milione uposlenika Holokausta.
Njima su kič-demokratije ispunile želju da budu
suci iz Judeje i da, dokopavši se božije vlasti,
odlučuju o tome ko će živjeti a ko ne pokazuje
dovoljnu poniznost. Sad znadem sve i ne moram
više da pitam odakle tumor svijeta crpi toliku
snagu.

Sollefteå, stogodišnjica grada

Kao po klimavim staračkim zubima
s kojih se povuklo meso, po izlokanim
kockama kaldrme ulazi u njih noć.
Ali ne s romantičnim pocupkivanjem
zaljubljenih nego razrokim korakom
provalnika. Tuga su gradovi koji se
prazne potrebnim ljudima.

Tuga su gradovi koji cvile i nije mi
prvi put da jedan takav napuštam.
Znam da lakše je vidjeti u retrovizoru
zgaženu pticu il miša nego se, bez
osjećaja krivice, udaljiti od nečeg
ogromnog što umire. Sa brijega
Hallsta, ako se osvrneš, u dolini svoje
krvi leži Sollefteå i kao bijesan nosorog
odrubljenog roga pokušava uzalud
da se uspravi.

Sporazum

Pijavice vojne industrije ištu svježe krvi.
Direktori ne čitaju poeziju. Nema razloga,
njihova djeca neće u rovove. Njihova
posluga, stranačke vode, sređuju stvar.
Ni oni ne čitaju poeziju. Nije potrebno!
Vladaju magijom straha i niko se neće
protiviti da se oduzme školi i umanji
zdravstvu.

Patriotizam je dobroćudni tumor koji
neprestano teži da pređe u svoje prirodno
stanje. Ministar odbrane unaprijeđen je
u ministra napada. Niko ne čita poeziju,
šta vojnikova žena dobi iz široke zemlje Rusije*.
Na hitnoj sjednici vlade povećana je
živa sila sa skromnih dvadeset pet na
impozantnih dvjesto pedeset hiljada
grobova.

* Iz pjesme Bertolta Brechta „A šta vojnikova žena dobi“.

Spuštanje mrtvaca

Ničeg dramatičnog u tome! Nije ubijen,
nije nastradao u nesreći, nije ga odnijela
pandemija. Obična, tekuća smrt ali
fotomodel-udovica na ivici nesvijesti,
uvrijeđena sudbinom odbija saučešća.
Ipak, iz svoje preduboke žalosti proviri
katkad ispod oboda kišobrana da se još
jednom uvjeri ko je u centru pažnje.

Glatko izbrijani gospodini u dubokim
godinama naginju se da saspu šaku crnice.
Ni njihova tuga nije tuga djeteta za
vršnjakom, čemu žalost nad nečim što
nema budućnosti? Još su živi i to je
glavno. Kako se koji uspravlja zastane
malčice i osvrne oko sebe pobjednički.

Nikakve u tome dramatike. Dramatično
je kad jedan drzak kos sleti na svježju
gomilu i, dok još nije kasno, iz mokre
zemlje iščeprka glistu. Kos je u centru
pažnje, u kosu je budućnost.

Suđenje Guliveru I

Da sam ih pod lupom za čitanje vidio u njihovoj stvarnoj veličini sklopio bih pakt s crvenim mravima, tim proključalim slovima. Ovako, ja, Guliver, okovan i unižen, čekam njihovu presudu.

Tužilac je u završnoj riječi izašao sa traktatom o žrtvovanju, argumentima za jedninu množine... Njegova pohvala gašenju malih strahova u velikom ognju kolektivne hrabrosti dočekana je provalom ovacija sa tribina.

Branitelji su iznijeli argumente protiv argumenata, poslanicu o slobodi izbora, o ljepoti uzimanja... Zadobio sam duboke uzdahe mnogih simpatizera i vidio da moguće su pravedne odluke, presude po svačijem ukusu. Odvratih s teškom mukom advokate od harakirija kad sudija, sa viklerima na glavi kao s redenikom metaka, škljocnu svojim kliještima: „Bacite ga u tamnicu! I volite ga!“

Suđenje Guliveru II

Uхватili su me na djelu mene, Gulivera, kad sam bježeći iz zemlje ognjenih mrava dospio na ostrvo škorpiona. Zaspao sam na pijesku ispljunut gubicom mora i imali su u jednom istom i krivicu (to što sam došao) i neoborivi dokaz (to što sam tu). Tužilac se poslužio naukom o invazivnim vrstama, pozvao na odbranu *naših vrijednosti*.

Odbio sam pomoć branilaca pošto bijah naoružan argumentima protiv argumenata. Potegao sam slobodu izbora, pravo na otimanje... i vidjeh kako beskičmenjaci podvlače svoje otrovne repove. I kako glave u poroti počinju klimati svojim očima: „Pustite ga na slobodu! I mrzite ga!“

Sulitelma

Opskrbljeni svim mogućim osiguranjima za
sva moguća iznenađenja stigismo da i taj skalp
na spisku naših karata uzmemo. Na čipkama
snijega pri vrhovima sunčali su se, van dometa
komaraca, irvasi navikavajući plećke na ležanje
u zamrzivačima. Poput djeteta što vuče zmaja
na uzici, nad posljednjom ribom u vodi jezera
Sårjås kružio je posljednji galeb na nebu ali,
prepuni ljudskog znanja, ne osjetismo potrebu
da išta u tom vidimo.

Planina nije izdržala duže od dva dana stojati
na našoj strani. Popesmo se u kišu svirepu toliko
da je padala uvis. Vjetar je otkidao putokaze
i brstio duž staze piramide naslaganog kamenja.
Dovukoh se na prevoj prvi, do modre rijeke
koja se morala gaziti. Smožden, imao sam birati
između poraza vraćanja i slave čeonog mrava
što pod pritiskom s leđa pada i postaje prelaz
onima koji pristižu. Sjetih se zmaja na uzici sa
jezera Sårjås i vidjeh da svijet, ne zbog hrabrosti
već iz očaja, ide dalje, i tako dalje, i tako dalje...

Svadbeni ples

Probuđen jutarnjim plavetnilom tavanskog
prozora, spazih mjesec i sunce u istom
kvadratu neba i u obliku bumeranga jato
ždralova prema jezeru Hornborga. Duge su
i teretne milje do jezera Hornborga ovako
na pragu aprila kad više nema snijega
a trava još ne raste. Znam to iz vremena
kad smo, čovjek i žena, stizali u cik zore
u koloni automobila da, kao u pozorišnoj
loži, zauzmemo mjesto na osmatračnici
za svadbeni ples ptica. Toga, tih ždralova
sjećam se i sad kao rijetke radosti iz
vremena dok smo još izlazili među ljude.

Svilena buba

Gotovo je sa svijetom!

Države se ograđuju

bodljikavom žicom.

Sela se opasuju

bodljikavom žicom.

Nedovršeni čovjek,

kao u čahuri svilena

buba, omotava se

bodljikavom žicom.

Talibani

Stigli su, konačno, Talibani! Ušli su u grad
u neshvatljivo malim grupama, dva po dva
kao uvis podignuti prsti rukavica. Strani
plaćenici i domaći izdajnici napustili su linije
odbrane bez ispaljenog metka. Pobjednici
su oni koji ne mjere nego posjeduju vrijeme
i sada mijenjaju bez žurbe jarbolima zastave
i ulicama imena ulica. Bauk mira kruži
trgovima jer i sama pomisao civilizovanog
čovjeka na suživot s barbarima ledi krv
u žilama.

Sred ruševine pijačnih tezgi jedan sa
milostivim očima sveca nina na grbi
transportera mitraljez kao dijete koje ne
može da zaspi. Već i sama svijest o tome
da je rat koji je naslijedio od oca završen
stvara nervozu jer osim da sije smrt po
pustinji ne zna ništa drugo da uzgaja.

Govorio sam uzalud i ponavljao dvadeset
godina da postoji rješenje ali da ono nije u
isključivanju nego u razmjeni. I opet kažem:
podijelimo teret! Neka svako povede kući
po jednog Talibana! Teško jeste ali radeći
strpljivo pridobićemo ih jelom i toplom
vodom a oni će nas zauzvrat, što je još teže,
podučiti uzdržavanju od mržnje.

Tražeci salaš

Doselivši sa dalekog sjevera skrasili smo se
uz plitko more ali još neraspakovani utekosmo
iz sobe, tijesne kao arhivska kutija, da vozeći
naokolo ravnicom dobijemo infuziju širine.
Uključili smo kartu sa čarobnom strjelicom
koja nepogrješivo slijepo vodi ka cilju. Jeste,
usporavali smo pored salaša na prodaju ali se
nismo ni jednom zaustavili jer iz svake kuće
kao da je upravo iselilo nešto što je propalo
da bi se moglo useliti nešto što će da propada.

Još uvijek jaki da odbacimo što nam se nameće,
čak i nametnutu slobodu, ugasili smo atlas
ponuda i uzimajući nazad samo sunce i mahovinu
kao orijentir nastavismo put u nepoznato
po sjećanju. I odmah nas je preko neke trule,
drvene ograde zaskočila banda suncokreta.
I odmah smo u bezimenoj krčmi pili crno pivo
s čovjekom koji čupa korijenje. I već nam je
bilo lakše, i već smo bili spremniji za život
u fascikli.

Tuottar

Ne postoji *Hyperborea*! Svoju dvadeset godina
dugu šutnju o tome osjećam danas ko teškom
mukom sticanu ušteđevinu proćerdanu na igre
na sreću. U budnim noćima prevrtao sam
kamenje sumnje, sklanjao, kao pred dolazak
gostiju, dokaze njene nepromišljenosti da bi mi
sada, kao berberinu cara Trojana*, preostalo
jedino da iskopam u zemlji jamu i šapnem u nju:
Hyperborea je takođe vazal Imperije!

Nekad, dok nisam znao jezik, mislio sam da me
primaju ko prijatelja. Danas, kad razumijem,
prozori na zgurenim krčmama uz rijeku Lulij
izgledaju mi sitni i okrugli kao oči na bunkerima.
Umirovljeni krstaši u njima kaleme na još nejake
mladice teške čokote paranoje.

Kud ćemo sada, sestro, kad nema *Hyperboreje*?
Ko otrovane ribe, nizvodno ka gradovima uz
plitko more, prema sporoj smrti u Veneciji ili,
kao i uvijek protiv vjetra, ka visoravni Tuottar?
U talase obrijanih brežuljaka što ne kusaju ljudske
olupine kurtoazno, na kašičicu, nego proždiru
u jednom zalogaju, cijelim svojim tijelom
kao okean.

* Iz priče „U cara Trojana kozje uši“.

Ubli

U šarenim majicama i šorcevima, maskirnim uniformama turista, sišli smo, svega četvero putnika, u vojnoj luci Ubli. Na otoku je počinjao kraj sezone i kraj živaca sobarica i konobara. U svojim neispavanim mislima već su pakovali, zaključavali i gasili a i mi kao da nismo zapitkivali riječima nego njihovim ehom iz nas.

Uz najteži, posljednji uspon ka najvišem vrhu Hum pomogismo našoj Švedici nositi muža, prokrijumčaren prah u termos-boci, toz njegov da prospe na najljepšem mjestu na svijetu.

Rasterećeni, čekali smo sljedećeg jutra, ukupno troje turista, na ukrćavanje u zabranjenoj luci Ubli. Rukovalac konopaca nabacivao je omče na bitve vitlajući odozgo s palube kao lasom na visoku divljač. Tako se tu, na kraju sezone, na gluvom jeziku nijemih izgovara: *Dobrodošli da odete!*

Utakmica

Kapiten domaćeg tima pada pokošen na englesku travu. Urlik njegovog bola toliki je da i ravnodušnima staje dah u grlu a kamo li onima što se, razdrljenih košulja, podmeću da isti udarac prime. I svako ponaosob njegovu ogrebotinu na vratu, kao vlastitu ranu, na sebi steže. Dok mu stavljaju flaster skiči i trza nogama. Natovareni preko njega, liječnici i maseri kao da krmka kolju. U poluvremenu će se, zbog tog poniženja, viteški lomiti kosti onoj šačici gostujućih huligana na suprotnoj tribini.

Napuštajući stadion izlaze iz kolektivne hrabrosti i vraćaju se u svoje anonimne živote u kojima ih čeka sutrašnji dan, kazne za parkiranje, problem sa kuhinjskim odvodom... Kad u svojoj ulici naiđu pored mraka napuštene pivare u kojem balavi čopor siluje nečiju sestru okrenuće glavu na drugu stranu. Sve je opet kao i obično. Čak i nama, navijačima iz sofe, bude nekako lakše kad se kakav momčina iz komšiluka vrati na svoju normalnu veličinu i postane ponovo jedan od nas.

Vedema

Otkako sumnja zašla je u gradove nema
vikendom mjesta za parkiranje ni na južnom
ni na sjevernom ulazu u prašume Vedeme.
Mnogo naočala leprša pred tablom s mapama
i dvoumi između plave, žute i zelene. Ne vidim
nikakvu razliku ali ne moramo ih više sresti
jer ti i ja uzimamo uvijek stazu istačkanu crveno.
Zahtjevan to je teren za pješačenje, pun i rizika
i razočarenja, ali u dugom ljetnjem danu
nagrađuje džinovskim mravinjacima (milijarde
vjernika a nijedna religija), golim kupanjem
na *Golom Jezeru*, sačmom trnjina...

Na crvenom putu kojeg se svi klone može
da iskrсне samo službeno lice: bijela vila što,
s krunom na glavi kao sa kapom carinika,
srađnjava spiskove na raskršćima il student
na praksi što u jednoj ruci nosi kanticu farbe
a četkom u drugoj šamara pruće i štembilja
debla. I ja želim u šumi zaposlenje: da kao
hrast ili bor zadužim i na prsima, poput ordena,
nosim krvavu tačku. I izlazim iz sumraka pred
zalutale putnike koji su na plavoj, žutoj ili zelenoj
izgubili svaku nadu. Ili, ako ne vidim razliku,
da ne izađem. Propadaj svijete!

Visby

Deblje su od svoje visine zidine Visbya
ali nije u tome ključ uspjeha. Neiskrzanost
branič-kula svjedoči o tome na koji način
je grad odbijao došljake i kako su očuvane
zlatne riznice. Odricao se kroz vijekove
malo po malo svojih posjeda na kopnu i
na moru kako bi ostao čistokrvan. Mali
gubici!

Danas iza zidina Visbya kao iza grudobrana
proviruju krovovi kuća sa prozorima u
potkrovljima kao durbinima prema moru
i prema kopnu. Izvan zidina rodili orasi
kao topovska đulad – u gradu mobilizacija
kugli sladoleda. Unutar zidina dječiji smijeh
od radosti primanja poklona – vani dječiji
kikot od škakiljanja. Kroz durbin, golim se
okom vidi: veće je što je izgubljeno!

Vitkovice

Sa stilom umire bauk komunizma! Ne roni
suze za paradama na Dan pobjede kao što
imperije nad izgubljenim kolonijama cmizdre.
Kao pacijent poslije moždanog udara leži u
komi ali vitalni organi još rade i zub vremena
glode cijevi, cisterne, ventile, prese, dizalice...
ikebanu željeza iz koje strše dimnjaci kao
pogašene svijeće. Imaće još dugo umirati.

Na periferiji Vitkovica, po parkovima Ostrave
i trgovima živih boja kružimo kao da smo se
sklonili u drugu stvarnost, u neku novu,
zasebnu eru. Nađoh odjednom mnogo
ohrabrujućih riječi za reći i počeh time da su
platani odlično rodili čvorcima. Ali na nečiji
poziv prhnuše odjednom u nebo kao jato
mobilnih telefona sa svim onim vibracijama
i piskavim tonovima. Spazih tako kazaljke
na tornju *Nová radnice*, dvosjekle mačeve
što još od pamtivijeka, od svog prvog
navijanja, pokazuju tačno kosmičko vrijeme.

Vjenčanje

*Spavaj mirno sine moj,
Finn* će doći, otac tvoj!
Sanjaj lijepo, dugo spi!
Donijeće ti ove noći
Svetog Larsa otac oči.
Da se igraš s njima ti.*

Da pažljivije gledam vidio bih već na ulazu
da je vjenčanje i znao bih, a da ne pitam,
da su stepenice do kriptе sa kipom Džina
Finna zaključane za posjetioce crvenim
konopcem. Časkajući sa krivim ustima
vrataru Quasimoda zaključih da je cijela
katedrala u Lundu grobnica u koju Finn
nije spušten već ju je sâm oko sebe sazidaо.
Kad sam već tu proviriću, pomislih, da bar
izdaljeg osmotrim mladence.

Brzo se zaboravim! Hipnotisan nabujalim
njedrima časne sestre na portirnici, zanemarih
pred oltarom svatove sve dok se od jednog
sočnog gej-poljupca ne zaljulja plamen
voštanice. Negdje u dubini prepuče kamenу
srce i, kao kad padne обруč sa rasуšenog
bureta, otpadoše goleme ruke džinove
kojima se devet stoljeća sa stubom među
stubovima hrvao.

→

Spavaj mirno, Jätten Finn, nek se ljubi ko će s kim!

Tako izustih jer kad god se zbunim tražim
u panici spasonosnu riječ, kakav čuven stih
da se njime izrazim. To mi je još iz mladosti
i tada mi zadrhti jedan damar na dnu vilice
i, kao u djeteta uhvaćenog u laži, smiješak
mi se iskrivi u oblik bumeranga.

* Uspavanka iz švedske legende o Jätten Finn, džinu koji je saziđao
Katedralu u Lundu.

Wanganui

Čak i za najdužih suša rijeka Wanganui
ima čime da teče. Ona, poput Britanske
Imperije, samo podigne poreze svojim
pritokama i one daju sve od sebe, plaćaju
čak u vlastitim ribama da taj danak u krvi
izmire.

I u siromaštvu, ako je ravnomjerno
raspodijeljeno, može da bude radosti.
To sam vidio i ranije, vlastitim očima,
ali nikad ovo što gledam sada ploveći
uz rijeku Wanganui: kolonije koje su
zahvalne zato što doprinose.

Zalazak sunca

Džinovski krug krvavog sunca na
zalasku pušta žile u dubinu mora.
Ničeg ljudskog na njegovu licu
sem traga mlaznog aviona, povez
preko očiju pred strijeljanje. Maestral
apokalipse valja pučinom vodu,
sporu i umornu ko ulje.

Premda znam da budućnost je lutrija
sa za svaki dan zasebnim izvlačenjem,
stravična je pomisao da sunce sutra
neće izaći. Ali ipak ne toliko užasna
kao recimo strah od pomisli na siluetu
sa sjekirom što ti se u gluho doba noći
nadmira nad krevetom. Iako sa istim
ishodom, opasnost u kojoj nema ničeg
ljudskog djeluje poprilično nestvarno.

Zbližavanje

Da smo ostali kod kuće
izmišljali bismo zauzetost,
budili se da odemo zaspat
u zasebnoj sobi, slučajni
dodir (koji obećava) gasili
izvinjenjem...

Srećom otputovah tih dana
književnim poslom do Češke,
a ona u Bosnu da obilazi
grobove.

Stalno su mi u džepu,
kao krčanje crijeva,
stizali njeni sms-ovi:
obuci plavi džemper,
ne zaboravi poklon za Teicu...

I stalno sam odgovarao:
izbjegavaj noć,
nadiši se pržene kafe...

Razdvojenost zbližava!

Zašto pišem poeziju

Da dodam još jednu beznačajnu
nijansu milionima istih odgovora
na milione vječito istih pitanja
bez odgovora.

A tebi što čitaš da izazovem istu
onu mučninu zbog koje pišem
i oduzmem ti nadu.

Zatvaranje kruga

Pri kraju sam i kao pjesnik i kao čovjek!

Kao čovjek spuštam uveče glavu na jastuk
kao na panj giljotine. Ujutro, pod kišobranom
žbunja, procvali kaćunci i smeće. Proljeće
nakon snijega, trebam li ikom?! Volio bih
da iza mene, kao kad se u prašini starinarnice
obori olovni vojnik sa stola, ostane fleka
čistog.

Kao pjesnik nemam više šta reći. Niti kome.
U novim rukopisima stihove iz starih pjesama
poznám. Kradem od sebe i time što oklijevam.
Time što se zapričam jutrom s golubovima
što na prozorsku dasku slijeću i ključaju
Morzeovom azbukom: s_v_a_p_i_s_m_a_
_j_o_š_n_i_s_u_p_o_s_l_a_n_a_,
s_v_a_p_i_s_m_a_j_o_š_n_i_s_u_
_p_o_s_l_a_n_a_.

Bilješka o autoru

Rođen prije više od šezdeset godina u Tuzli u kojoj je „potrošio osam od svojih devet mačijih života“.

Preostalih trideset godina živi u Švedskoj gdje još uvijek „kuje planove koji će propadati“.

Objelodanio, prije ove, četiri zbirke pjesama (*Vaza za biljku krin*, *Oči ključaonica*, *Hyperborea* i *Treći život*).

Mali su izgledi da će, nakon *Istinitih priča*, „ispabirčiti“ još koju... mada „sva pisma još nisu poslana“.

Sadržaj

9	Abisko	46	Pobjeda
10	All Inclusive	47	Preuzimanje prtljaga
11	Balalajka	48	Priča sa istočne strane
12	Budućnost	49	Priča sa zapadne strane
13	Chicago	50	Prosjaci
14	Crkva na prodaju	51	Putovanja
15	Državni posao	52	Putujuće pozorište
16	Egzil	53	Radni naslov: Eliot
17	Fårön	54	Sajam knjige
18	Godišnjica	55	Samoća
19	Guliverovo putovanje na Ven	56	San
20	Hamilton	57	Sarajevo, susret kod Loleka
21	Helags	58	Shoah
23	Isus na Božić 2019.	59	Sollefteå, stogodišnjica grada
24	Izbor	60	Sporazum
25	Januar	61	Spuštanje mrtvaca
26	Jelo & Nostalgija	62	Suđenje Guliveru I
27	Karantin	63	Suđenje Guliveru II
28	Kraljica	64	Sulitelma
29	Kupovina	65	Svadbeni ples
30	Labud	66	Svilena buba
31	Lahnasuando	67	Talibani
32	Madeira	68	Tražeci salaš
33	Misterija	69	Tuottar
34	Most za nikud	70	Ubli
35	Mrak	71	Utakmica
36	Muddus	72	Vedema
37	Na tezgi cvijeća i svijeća	73	Visby
38	Novogodišnja čestitka 2016.	74	Vitkovice
39	Oda palom gladijatoru Fedrogu	75	Vjenčanje
40	Oda radosti	77	Wanganui
41	Opsada grada	78	Zalazak sunca
42	Orwell 2017.	79	Zbližavanje
43	Pčelar	80	Zašto pišem poeziju
44	Pismo Isi Poroviću	81	Zatvaranje kruga
45	Pjesma dana	83	Bilješka o autoru

Milorad Pejić

Istinite priče

Izdavač: **Samizdat**

Urednik: **Adin Ljuca**

Lektura: **Esma Hadžiselimović**

Grafički dizajn: **Mario Chromý**

Ilustracija: **Tea Pejić-Fredriksson**

Štampa: **Milan Hodek**

Prag, MMXXII

Copyright © Milorad Pejić

Copyright © Adin Ljuca – Samizdat

ISBN 978-80-907939-3-4

Liberty

Liberty

